

Posudek oponenta k diplomové práci Bc. Jany Sýkorové na téma – Odvolací řízení

Diplomantka si vybrala pro zpracování své práce téma vypsané katedrou trestního práva a zvolila metodu kompilace i komparace. Práce je rozdělena do celkem sedmi kapitol, které na sebe vcelku logicky navazují, ovšem s tou výhradou, že kapitola druhá – Opravné prostředky zřejmě mohla být logicky spojena s kapitolou pátou, která se nazývá Další opravné prostředky a kde rozděluje autorka tyto prostředky na řádné a mimořádné. Pokud jde o rozsah použité literatury, ten je třeba hodnotit jako v podstatě dostačující.

V první kapitole nazvané Historie odvolacího řízení a opravných prostředků začíná autorka obdobím feudalismu a zde celkem dostatečně podrobně zpracovává vývoj opravných prostředků, avšak tuto kapitolu ukončuje zásadní chybou, kde v samém závěru uvádí, že tzv. velká novela trestního řádu znamenala v odvolacím řízení posílení principu kasace.

Ve druhé části nazvané Opravné prostředky se již začínají objevovat různé nepřesnosti a nejasnosti, které jsou pak i v dalších částech práce a především se nejvíce vyznačují nevhodným používáním zkratk v textu, konkrétně pak zkratky „OČTŘ“, zvláště když v některých pasážích rozhodně nejde o všechny orgány činné v trestním řízení, ale většinou už i s ohledem na zadané téma jde o soud. Pokud jde o nepřesnosti uvedené v této kapitole, tak diplomantka např. uvádí, že odpor „zruší trestní příkaz a nařídí hlavní líčení“ nebo uvádí, že mimořádné opravné prostředky jsou proti nepravomocným „rozhodnutím a usnesením“, případně že obnova řízení „napravuje vady ...“ nebo že „dovolání upravuje právní vady“. O stížnosti porušení zákona pak autorka např. uvádí „... podnět k přezkumu může podat ...“. K velké novele trestního řádu pak kromě jiného uvádí, že „zákon přesně vymezuje rozhodnutí, proti kterému je opravný prostředek směřován“.

Tato kapitola obsahuje necelé dvě strany textu, je tedy celkem zbytečná a měla být pravděpodobně spojena s kapitolou č. 5, která je nazvána Další opravné prostředky.

Ve třetí části nazvané Principy opravného řízení rozděluje autorka tyto principy na specifické a obecné s tím, že za obecné považuje ty, které jsou uvedeny v § 2 trestního řádu, ovšem zmiňuje pouze dva, a to právo na obhajobu a presumpci nevinný. Pokud jde o specifické principy opravného řízení, tak diplomantka poukazuje na princip vymezeného přezkoumávání rozhodnutí, avšak výklad, který je na straně 12 v prvním odstavci je nejasný. U obnovy řízení pak v této části zmiňuje neexistenci revizního principu a takovéto vysvětlování je nejen vadné, ale také zbytečné. Na druhé straně ale vůbec nevysvětluje, jak je to s tímto principem u odvolání. Při vysvětlování principů apelace a kasace jednak autorka opět hovoří o orgánech činných v trestním řízení, tedy obecně a znovu používá již výše uvedenou zkratku, když vysvětlení kasačního principu u stížností na str. 13 odst.5 je opět nejasné, stejně jako vysvětlení apelačního principu u odvolání na str. 13 v posledním odstavci.

V prvním odstavci na str. 14 pod nadpisem Účinek devolutivní a účinek suspensivní pak diplomantka nesprávně vysvětluje, co znamená devolutivní účinek, neboť uvádí, že to znamená, že o opravném prostředku může buď rozhodnout ten „OČTŘ“, který rozhodoval v prvním stupni řízení, nebo rozhodne jiný „OČTŘ, zpravidla vyššího stupně. V závěru tohoto odstavce pak diplomantka uvádí, že odvolání a stížnost tento účinek mají, ale na to hned navazuje výklad o autoremeduře, který se týká právě stížnosti. Přesné není ani vyjádření v samém závěru té části, která se týká principu beneficium cohaesionis, kde se v poslední větě uvádí, že tento princip se uplatňuje u všech opravných prostředků řádných i mimořádných.

Autorka by tedy měla citovat konkrétní ustanovení trestního řádu, kde je tento princip u opravných prostředků vyjádřen.

Když diplomantka vysvětluje další princip, a to zákaz reformace in peius, opět chybně uvádí, že tento platí u všech opravných prostředků, ačkoliv později správně uvádí, že se netýká odporu podaného proti trestnímu příkazu. Zásadnější pochybení, pokud jde o výklad tohoto principu, se ovšem objevuje na str. 16 ve druhém odstavci, kde autorka vyjadřuje názor, že jde pouze o zákaz uložení přísnějšího trestu, tedy že tento princip se vztahuje pouze na otázky trestů, což není pravda. Stejněho pochybení se pak dopouští diplomantka i na str. 17, kde se zabývá tímto principem u trestního příkazu a kde ovšem na druhé straně správně uvádí, že v tomto případě zákaz reformace in peius neplatí pro další řízení po zrušení trestního příkazu podáním odporu, avšak nevysvětluje, proč se tento princip v tomto případě neuplatňuje.

V části, kde se zabývá autorka obecnými principy opravného řízení, nevysvětlila, proč uvádí pouze dvě již shora zmíněné zásady a další tři jen vyjmenovává. Další nepřesnost se pak objevuje v poslední větě na str. 18 práce, kde se uvádí, že základním rozhraním, kde se již neuplatňuje zásada presumpce nevinny, je vydání odsuzujícího rozsudku o vině soudem prvního stupně.

Lze tedy shrnout, že v této kapitole je celá řada různých nepřesností a že rozbor jednotlivých principů lze označit jako povrchní.

Ve čtvrté části, která je základem celé práce – Odvolací řízení de lege lata, se autorka znovu dopouští různých nepřesností, když např. na str. 20 v prvním odstavci uvádí, že odvolání je nejvýznamnějším a nejvíce používaným opravným prostředkem proti nepravomocnému rozsudku. Je snad ještě jiný řádný opravný prostředek proti rozsudku? Nepřesné je také vyjádření zásady dispoziční na str. 21 dole až 22, kde autorka uvádí, že „na základě zásady dispoziční je na samotných stranách, jak budou nakládat s řízením, zda podají odvolání či nikoliv“. Na str. 22 ve druhém odstavci se znovu dopouští autorka pochybení, pokud jde o výklad principu zákazu reformace in peius a i třetí odstavec na této straně by si zasloužil podrobnější vysvětlení, stejně jako tzv. doplnění odvolání. I v této části stále diplomantka používá zkratku OČTŘ, ačkoliv se zabývá odvolacím řízením, kde tedy nevystupují všechny orgány činné v trestním řízení. V části 4.2, která je nazvána Řízení u soudu prvního stupně a je samozřejmě součástí celé kapitoly, která je nazvána Odvolací řízení de lege lata, pak na osmi stranách se zabývá autorka rozsudkem. Tato pasáž se tedy zdá být nadbytečná. Také v další části, která se týká řízení u odvolacího soudu, jsou různé nepřesnosti, které se týkají pravomoci a příslušnosti odvolacího soudu, a autorka dokonce uvádí, že známe dva vrchní soudy, a to v Plzni a v Olomouci. Na str. 36 v prvním odstavci se znovu dopouští autorka výrazného pochybení, když se zabývá přítomností osob při veřejném zasedání a uvádí „přítomnost obhájce je pouze v těch případech, kdy měl obžalovaný obhájce v hlavním líčení“. Naproti tomu se autorka nijak nezabývá tím, jak je to s přítomností mladistvých obviněných při veřejném zasedání o odvolání.

Nepřesnosti pokračují i v dalších částech této kapitoly, když např. na str. 37 ve druhém odstavci sice správně uvádí, že v odvolacím řízení neplatí revizní princip, avšak vzhledem k tomu, jak je tento odstavec zakončen, mělo být samozřejmě zmíněno i to, že se uplatňuje princip beneficium cohaesionis. Ve čtvrtém odstavci na téže straně by otázka tzv. nového dokazování měla být zdůvodněna podrobněji a nepřesné je také vyjádření v první větě

odstavce pátého na téže straně, že v odvolacím řízení se uplatňuje „zejména“ princip apelační s prvky kasace.

Stejně nejasná je návaznost prvního a druhého odstavce na str. 38 práce a nebylo by také od věci správně vysvětlit ustanovení § 259 odst.2 trestního řádu, tak jak to naznačuje autorka v posledním odstavci na str. 38. Vhodný není ani výraz, že nadřízený soud vrátí věc soudu prvního stupně „k dopracování“. Nejasnost úvahy v posledním odstavci na str. 38 pak pokračuje i na str. 39, kde je tato úvaha ukončena tím, že pokud jsou zjištěny procesní vady, nevrací odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně, ale státnímu zástupci. Konečně také shrnutí možností, které má odvolací soud, tak jak to uvádí diplomantka ve druhém odstavci na str. 39 práce, rozhodně není přesné a úplné.

V bodě 4.4, který je nazván Řízení u soudu prvního stupně po vrácení věci, pak autorka opět začíná odstavcem, který je naprosto nesrozumitelný, pokud jde o druhou a třetí větu tohoto odstavce.

Pokud jde o kapitolu pátou nazvanou Další opravné prostředky, která je rozdělena na řádné a mimořádné opravné prostředky, tak jak bylo již konstatováno, měla být tato kapitola zřejmě spojena s kapitolou druhou. Její zařazení tedy lze považovat za nesystematické. Jde o kapitolu, která čítá celkem 10 stran a je zbytečně rozsáhlá vzhledem k tomu, že tématem práce je pouze odvolací řízení. Přitom právě stěžejní část práce v kapitole čtvrté je, jak bylo již naznačeno, poněkud povrchní a jednak je zde celá řada chyb, nepřesností a nedostatečných vysvětlení.

V části šesté, kde se autorka zabývá komparací se zahraniční právní úpravou, konkrétně s úpravou ve Slovenské republice, jde o pojednání, které je až příliš stručné, nic nepřináší a navíc i zde je zřejmé, že autorka zřejmě ne zcela přesně chápe principy kasace a apelace, neboť to ustanovení z trestního řádu Slovenské republiky, které autorka cituje a kterým dokládá to, že zde platí princip kasace, není zásadně rozdílné od naší právní úpravy, neboť vady, které jsou zde uvedeny, by i podle našeho trestního řádu znamenaly kasaci. Vysvětlení toho, zda ve Slovenské republice platí princip kasace s apelačními prvky, je tedy opět zcela nedostatečné. Jediné, co je nepochybně správné, je upozornění na lhůtu k podání odvolání, která je ve Slovenské úpravě patnáctidenní, avšak autorka uvádí, že tato lhůta běží od oznámení rozsudku a blíže se nezabývá tím, co z toho vyplývá, tedy že v případě, že autorka správně si přečetla trestní řád Slovenské republiky, pak tato lhůta nemusí být pro strany výhodnější, pokud skutečně běží již od oznámení rozsudku. Velmi stručně se pak zmiňuje autorka i o mladistvých, avšak jde o zmínku, která by si zasluhovala mnohem bližší vysvětlení a porovnání. Kapitola, která se týká komparace se zahraniční právní úpravou, je tedy zcela nedostatečná a je zpracována na velmi nízké úrovni a povrchně.

Pokud jde o závěrečnou kapitolu nazvanou – Úvahy de lege ferenda, tak citaci v prvním odstavci na str. 55 by měla autorka vysvětlit, a to ve vztahu k tomu, co se uvádí v závěru citace tedy „až na výjimky“. Obsah druhého odstavce na téže straně je nejasný a věty jako „zákonodárce tak musel reagovat na vývoj společnosti a jejich potřeby“ nebo „nelze nikdy zajistit tzv. ideální stav pro každého jednotlivce při uspokojování svých potřeb“ do takových úvah snad nepatří. Vysvětlit by měla autorka i závěr věty druhého odstavce, kde uvádí, že v důsledku komplikovaného a obsáhlého trestního řízení zůstávají některé trestné činy dokonce nepotrestány.

Jediné, co lze pozitivně hodnotit v této kapitole, je pojednání o patnáctidenní lhůtě k podání odvolání, které je zde celkem logicky vysvětleno. Autorka se pak vrací opět k principům apelace a kasace, avšak při výkladu vůbec neřeší výhody a nevýhody každého z těchto dvou principů. Při poukazu na věcný záměr rekodifikace trestního řádu, kdy ovšem autorka čerpá z věcného záměru z roku 2007, je uzavíráno, že bude pokračováno v posilování apelačního principu a autorka také uvádí, že si myslí, že tento krok bude přinášet pozitivní výsledky a že dojde k odstranění poměrně zdlouhavého odvolacího řízení v trestních věcech. Přitom ale posílení apelačního principu autorka vůbec nevysvětluje.

Autorka pak přináší vlastní názor, a to v tom směru, že v případech uvedených v § 253 trestního řádu by měl rozhodovat sám soud prvního stupně, tedy vlastně autoremedurou. Ani tento svůj nápad nijak nevysvětluje a neřeší, zda by se nedostala do rozporu s některými ústavními principy. Totéž autorka navrhuje u postupu při odstraňování vad odvolání.

Ani poslední úvaha uplatněná diplomantkou v této kapitole nesevěčí o její odborné zdatnosti, když naznačuje, že v případech, kdy obviněný má složenou advokátní zkoušku, by takovýto obviněný nemusel mít obhájce a podle jejího názoru by to „velice zjednodušilo nejen odvolací řízení, ale i trestní řízení jako celek“. Je otázkou, zda má autorka představu o tom, kolik advokátů je ročně stíháno v České republice pro trestné činy.

Závěrem je možno shrnout, že uvedená práce je velmi povrchní, obsahuje celou řadu nepřesných a někdy i vyloženě chybných vyjádření a jde tedy o práci, která nedosahuje úrovně diplomové práce. Pozitivně lze hodnotit snad jen první kapitolu, tedy historický vývoj. Proto uvedenou práci k obhajobě nedoporučuji.

V Plzni dne 24. dubna 2013

JUDr. Eduard Wipplinger

